

Motion till riksdagen 2018/19:8

av Björn Söder (SD)

Avtal om användning av Nordostpassagen

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inom Arktiska rådet bör ta initiativ till ett traktat som reglerar frågan om Rysslands kontroll över Nordostpassagen och tillkännager detta för regeringen.

Bakgrund

Under senare år har Nordostpassagen haft isfria somrar och en längre skeppssäsong vilket dragit uppmärksamhet mot NEP som en viktig framtida farled. En transport från exempelvis Rotterdam till Yokohama blir med den traditionella rutten genom Suezkanalen 11 000 nautiska mil, medan samma resa genom NEP blir 7 000, d.v.s. 36 % kortare. På senare år har tonnage som passerat över rutten ökat. NEP är på vissa håll grund och flera andra faktorer gör passagen mindre attraktiv än den traditionella rutten, men även beaktat detta är det inte omöjligt att NEP kommer att bli en viktig skeppsrutt i framtiden.

Rätten till transporter genom NEP regleras i havsrättskonventionen (Unclos), men Rysslands tolkning av konventionen, vilken bestrids av vissa västländer, öppnar för framtida konflikter om kontrollen över NEP. Detta är idag långt ifrån ett akut problem eftersom relativt få skepp använder sig av NEP. Om förhållandet mellan Ryssland och västländerna försämras, vilket vi i SD ser tydliga tecken på, samtidigt som NEP som skeppsrutt och även råvaruutvinningen i Arktis ökar i vikt kan emellertid allvarliga dispyter uppstå.

Havsrätten

Havet kan lite förenklat delas upp i tre delar, inre territorialvatten (närmast land), territorialhav (kommer efter inre hav) och ekonomisk zon (från kusten och 200 sjömil ut). Enligt havsrätten har internationella fartyg rätt att passera genom territorialhav och ekonomisk zon med vad som kallas ”transit” och ”oskadlig passage” medan special-

regler ger rätt att passera genom sund och skärgårdar. Enligt dessa grundläggande regler kan inte Ryssland stoppa någon från att passera genom NEP.

Artikel 234 Unclos

Section 8 Ice-covered areas

Coastal states have the right to adopt and enforce non-discriminatory laws and regulations for the prevention, reduction and control of marine pollution from vessels in ice-covered areas within the limits of the exclusive economic zone, where particularly severe climatic conditions and the presence of ice covering such areas for most of the year create obstructions or exceptional hazards to navigation, and pollution of the marine environment could cause major harm to or irreversible disturbance of the ecological balance. Such laws and regulations shall have due regard to navigation and the protection and preservation of the marine environment based on the best available scientific evidence.

Artikeln ger kuststaten en utsträckt jurisdiktion över istäckta områden, detta för att kuststaten ska kunna skydda miljön. Ett stort problem är att det inte finns någon vedertagen internationell definition av "istäckt område".

Rysslands tolkning

Ryssland har åberopat artikel 234 för att sträcka ut jurisdiktionen hos dess nationella lagar till att gälla internationella skepp. Landet anser sig ha rätten att begära avgifter och att stoppa skepp som de anser icke sjödugliga. År 2013 stoppades t ex Greenpeaces isbrytare "Arctic Sunrise" från att komma in i NEP. Det finns en uppenbar risk att Ryssland kommer att använda det här regelverket för att utöva kontroll över NEP i framtiden.

Traktat i Arktiska rådet

SD vill därför att Arktiska rådet tar initiativ till ett traktat som reglerar frågan om Rysslands kontroll över NEP, detta för att undvika framtida konflikter. Avtalet skulle kunna innehålla en specificering av vilka områden Ryssland anser "istäckta", hur ett sådant område definieras och vilka krav Ryssland i framtiden kommer att ställa för att fartyg ska få passera.

Björn Söder (SD)